

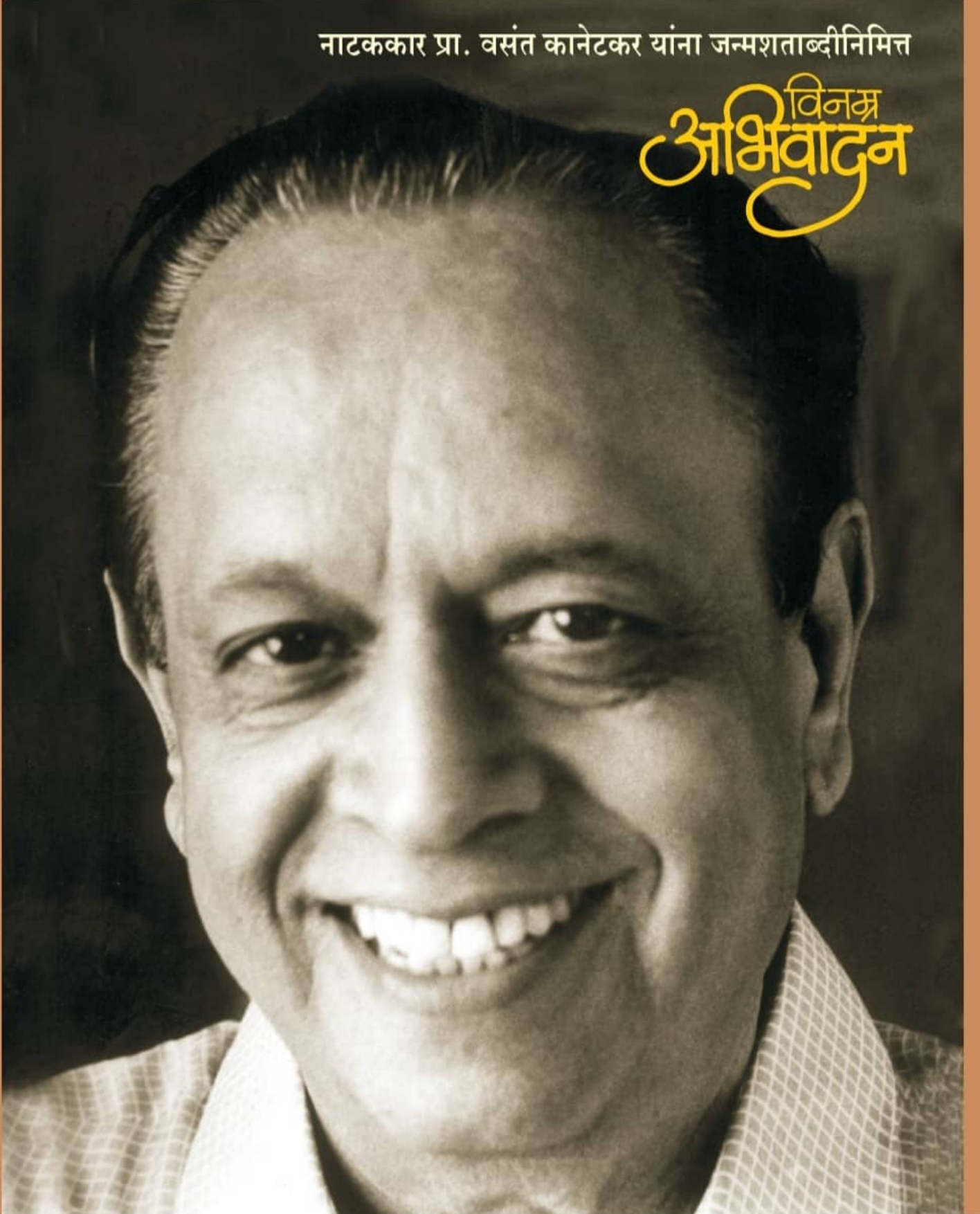
ISSN 2456-656X

महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका

जानेवारी ते मार्च २०२२

नाटककार प्रा. वसंत कानेटकर यांना जन्मशताब्दीनिमित्त

विनम्र
अभिवादन

महाराष्ट्र साहित्य परिषदेचे त्रैमासिक मुखपत्र

महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका

अंक क्र. ३७७, जानेवारी ते मार्च २०२२

संपादक । डॉ. पुरुषोत्तम काळे

प्रकाशक । प्रकाश पायगुडे प्रमुख कार्यवाह

महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे

४९६ सदाशिव पेठ, टिळक रस्ता, पुणे ४११०३०.

दूरभाष । ०२०-२४४७५९६३

संकेतस्थळ । www.masapapune.org

ई-मेल । masaparishad@gmail.com

कार्यालयाची वेळ ।

सकाळी ९.०० दुपारी १२.००

दुपारी ४.३० ते रात्री ८.००

अंतरंग

मसाप पत्रिका । जानेवारी ते मार्च २०२२

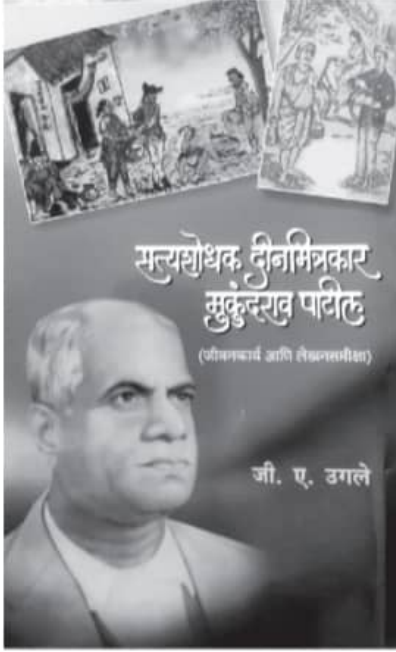
- १) एका पर्वाची अखेर: मा. कौतिकराव ठाले पाटलांची साहित्य संस्थात्मक कार्यातून निवृत्ती । डॉ. पुरुषोत्तम काळे । ६
- २) एनडी नावाचा झंझावात । विजय चोरमारे । ९
- ३) अनिल अवचट : चिरवंचित वर्गाचा लेखक आणि तरुणाईचा सहोदर । अरुण खोरे । १३
- ४) घेतला वसा । माधव वझे । १९
- ५) वाङ्मयाचा अभ्यास हेच समीक्षाशास्त्राचे मूळ रूप आहे । सुधीर रसाळ । २३
- ६) जॉन स्टाइनबेक-ऑफ माइस अँड मेन आणि द ग्रेप्स ऑफ राथ : दशा स्थलांतरितांची । शिरीष चिंधडे । २७
- ७) स्थळपुराणांच्या अभ्यासाच्या दिशा । डॉ. सदाशिव पाटील । ३५
- ८) कादंबरी आकलनाचे व्यूह आणि कथात्म साहित्य । डॉ. गजानन भोसले । ३९
- ९) ग्रामीण साहित्यप्रवाहातील मैलाचा दगड-पाचोळा : एक लघुकादंबरी । प्रा. डॉ. संजय नगरकर । ४७
- १०) वास्तव दर्शन घडवणारी अशोक पवार यांची 'भुईभेद' कादंबरी । भास्कर गायकवाड । ५३
- ११) शांततेचा खोलस्वर- कमबख्त निंदर । अंजली आंबेकर । ५७
- १२) मी सावित्री जोतीराव : चरित्रात्मक कादंबरी एक मानदंड । डॉ. दादा गोरे । ६०
- १३) अस्तित्व शोधाचा प्रवास- सरोवर । प्रा. विद्या सुर्वे बोरसे । ६९
- १४) बा. द. सातोस्कर यांच्या कथालेखनातील स्त्री व्यक्तिरेखाटन । शुभांगी अनंत आसोलकर । ७२
- १५) 'अगा कवितांनो' - कवितेच्या बहुविध वैशिष्ट्यांचा साक्षेपी वेध । सुनिता टिल्लू । ७७
- १६) मुलांच्या कल्पनाविश्वाचा खजिना : बाल कवितासंग्रह 'माझे गाणे आनंदाचे' । प्रा. डॉ. रंजना कदम । ८३
- १७) वेणा : स्त्रीजाणिवांचा एक विस्तृत पट । कीर्ती शशिकांत जाधव । ८६
- १८) सामाजिक हतबलतेतून जगण्याचे भान देणारी 'अविनाशपासणी' । दीपक करंदीकर । ९३
- १९) स्वप्नाकडून वास्तवतेकडे घेऊन जाणारं काव्य...! 'संविधानाच्या स्वप्नातलं गाव' । वर्षा मारुती भिसे । ९६
- २०) शेती, माती आणि शेतकऱ्यांच्या उत्कर्षासाठी धडपडणाऱ्या 'भूमिनिष्ठांची मांदियाळी' । शरद ठाकर । ९९
- २१) सत्यशोधक चळवळीचा दस्तऐवज : सत्यशोधक दीनमित्रकार मुकुंदराव पाटील
(जीवनकार्य आणि लेखनसमीक्षा) । प्रा. डॉ. नाना झगडे । १०३
- २२) पालशेतची विहीर : स्त्री वेदनेचा हुंकार । प्रा. चिन्मय घैसास । १०७
- २३) वाचक प्रसारमाध्यमे व साहित्यव्यवहार । डॉ. देविदास मल्हारी शेटे । १११
- २४) महाराष्ट्रातील आदिवासी चळवळ । प्रा. डॉ. राहुल गोंगे । ११५
- २५) मुस्लिम मराठी साहित्य : एक दृष्टिक्षेप । शेख शफी बोलडेकर । १२१
- २६) पुरुषसत्ताक व्यवस्थेमध्ये मिळून सान्याजणी मासिकाचे स्थान । पवार मंदाबाई सोपान । १२६
- २७) कार्यवृत्त । १३२

जानेवारी ते मार्च २०२२ । ५

जी. ए. उगले यांच्या
'सत्यशोधक दीनमित्रकार मुकुंदराव पाटील'
या ग्रंथाबाबत विस्तृत माहिती
देणारा लेख

सत्यशोधक चळवळीचा दस्तावेज : सत्यशोधक दीनमित्रकार मुकुंदराव पाटील (जीवनकार्य आणि लेखनसमीक्षा)

प्रा. डॉ. नाना झगडे

ग्रंथाचे नाव : सत्यशोधक दीनमित्रकार मुकुंदराव पाटील
(जीवनकार्य आणि लेखन समीक्षा)

लेखक : जी. ए. उगले

प्रकाशन : अक्षर वाङ्मय प्रकाशन, पुणे.

पृष्ठे : ३३२

किंमत : ५००/- रुपये

शूद्रातिशूद्राच्या प्रश्नांना वाचा फोडण्यासाठी वर्तमानपत्राची गरज भासू लागली; तेव्हा महात्मा जोतीराव फुले यांनी सुरू केलेल्या सत्यशोधक चळवळीतून अनेक ब्राह्मणेतर वृत्तपत्रे उदयास आली. ब्राह्मणेतरांची स्वतंत्र पत्रे असल्याशिवाय त्यांच्या भावना, विचार मुक्तपणे मांडले जाणार नाहीत, असे महात्मा फुले यांना सतत वाटत होते. महात्मा फुले यांनी सामाजिक कार्य सुरू असतानाच धार्मिक दास्यातून बहुजनसमाजाची मुक्ती करण्यासाठी पर्यायी संस्कृती म्हणून सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली. 'समताधिष्ठित शोषणमुक्त समाज निर्मिती' हे सत्यशोधक चळवळीचे मुख्य सूत्र होते. मात्र या विचारांचा प्रचार-प्रसार करण्यासाठी त्या काळातील मराठी नियतकालिकांचे फारसे सहकार्य मिळत नसे. हा प्रकार लक्षात आल्याने महात्मा फुले यांना बहुजन समाजाच्या मालकीची वृत्तपत्रे असायला हवीत याची जाणीव झाली. या संदर्भात महात्मा फुले म्हणतात, "एकंदर सर्व भट वर्तमानपत्रकर्त्यांची आणि शूद्र व अतिशूद्रांची जन्मापासून एकदा सुद्धा अशा कामी गाठ पडत नाही. त्यातून बहुतेक अतिशूद्रांस तर वर्तमानपत्र म्हणजे काय, कोल्हा का, कुत्रा का, माकड हे काहीच समजत नाही. तर मग अशा अनोळखी अतिशूद्रांची मते ह्या सर्वज्ञ सोवळ्या

जानेवारी ते मार्च २०२२। १०३